

Küreselleşmenin KİT'lerin Ekonomideki Payına Etkisi

Fehiman EMİNER

Yrd. Doç. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Asst. Prof. , European University of Lefke Faculty of Economics and Administrative Sciences

Orcid ID: 0000 0003 0969 6553

feminer@eul.edu.tr

Öz

Küreselleşme, dünyada sınır maliyetlerinin azalması ve serbestleşmenin ekonomiye hakim olmasıyla rekabetin artmasını ifade etmektedir. Bu nedenle devletin ekonomik faaliyette bulunması küreselleşmenin doğasına uygun olmayacak ve haksız rekabet yaratacaktır. Küreselleşmenin önem kazandığı 1980'li yıllar aynı zamanda özelleştirmenin öne çıktığı bir dönemin de başlangıcı olmuştur. Özelleştirme küreselleşmenin en önemli enstrümanlarından biri olarak özellikle 1990'lı yıllarda dünya genelinde Kamu İktisadi Teşebbüslerinin önemli ölçüde özele devredilmesini sağlamıştır. KİT'lere yapılan en önemli eleştiri etkinliği sağlayamayarak kıt kaynakların israf edilmesi olarak ifade edilmektedir. Bu anlayışı benimseyen neoliberal politikalar doğrultusunda KİT'ler özelleştirildikçe devletin ekonomideki payı veya üretimdeki payı da giderek azalacak ve etkinlik sağlanarak rekabette avantaj yakalanacaktır. Çalışma, küreselleşmenin hakim olduğu yaklaşık 40 yılda özelleştirmelerle KİT'lerin üretimdeki payı açısından gelinen durumu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, KİT'ler, Özelleştirme, Devletin büyüklüğü, Etkinlik

The Impact of Globalization on the Economic Share of SOE's

Abstract

Globalization refers to increasing competition with lowering border cost and higher degree of liberalization. For that reason the economic production of state is not accepted and if state intervenes to the economy it will result with imperfect competition. When globalization has gain importance around the world in 1980's, privatization has become the most effective instrument to maintain an important volume of privatization of SOE's after 1990's. One of the most important criticisms on SOE's is the inefficiency and the waste of scarce economic resources. According to the neoliberal policies that supports the inefficiency of SMO's, privatization will decrease the size of state production and increase the efficiency which will result with higher competitiveness. The impact of globalization in the last 40 years will be analyzed with comparison of data between developed and developing countries.

Keywords: Globalization, SOE's, Privatization, Size of the State, Efficiency

Giriş

Dünyada farklı tanımları ve farklı kapsamları olmasına rağmen “kamu yararı” genelde ortak amaç olarak görülmektedir. KİT'lerin ekonomik kalkınmanın evrelerine göre tanımının ve kapsamının değiştiği söylenebilir (OECD, 2013). Örneğin sermaye yetersizliği olan kalkınmamış bir ülke için KİT'ler özel ve kamu malları üretiminin gerçekleştirilmesini üstlenebilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler kalkınmalarını gerçekleştirebilmek için KİT'lerin gerçekleştireceği üretime ihtiyaç duyarlar. Çoğu zaman KİT'ler bu ülkelerde alternatifsizdir (Hemming and Mansoor, 1987). KİT'lerin üretimde olmasının bir diğer nedeni de piyasanın etkinliği sağlayamadığı durumlarda (piyasa başarısızlığı) etkinliği sağlamaktır. Bunlar genellikle dışsallığı olan ürünlerdir. Kısaca KİT'ler gelişmiş ülkeler de dahil tüm ülkelerde devletin rolüyle ilgili benimsenen politikadan bağımsız olarak az veya daha çok ekonomilerde var olmaktadır (Kowalski vd., 2013: 4).

Ülkeler için yapılan bu açıklamalar KİT'lerin varlık nedenlerinin yerel ekonomiye yönelik olduğunu varsaymaktadır. Oysa KİT'ler küreselleşen dünyada tıpkı özel şirketler gibi küresel rekabette de yer almaktadırlar. Eğer bir ülkede KİT'ler aracılığı ile herhangi bir ekonomik alanda (iletişim, inşaat, madencilik gibi...) üretim yapıyorsa kuşkusuz bu üretim ticarete açık olacaktır. Ancak bütün bu gerçekler KİT'lerin küreselleşmeyle beraber özelleştirilmesi üzerindeki tartışmaların önemini azaltmamaktadır. Bu tartışmalar KİT'lerin rekabeti olumsuz etkilemesi ve ülke ve dünya kaynaklarının etkin kullanılmasına neden olduğunu savunan liberal ekonomik anlayışla birlikte önem kazanmıştır.

KİT'lere yapılan eleştiriler genelde bu kurumların karlılık gibi bir amaca sahip olmamaları nedeni ile etkin olmamalarıdır (Baumol, 1983: 13). Bu yaklaşım küreselleşme ile birlikte özelleştirmelerin kabul görmesine ve devletin ekonomideki payının küçültülmesinin kabul görmesine neden olmuştur. Ancak küresel rekabette ülkeler ekonomik büyüme oranlarını artırmak uğruna savaşlar, ticari engeller ve daha başka yolları denerken neden etkin olmayan KİT'lerden tamamen vazgeçmiyorlar? Neden ekonomik üretim tamamen özel sektöre bırakılmıyor?

Kuşkusuz bu soruların ekonomik ve ekonomik olmayan cevapları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ancak bu çalışma, küreselleşmenin KİT'lerin ekonomideki payını geliştirmiş ve geliştirmekte olan ülkeler açısından nasıl etkilediğini araştırmakta, yalnızca ekonomi tarafıyla ilgilenmektedir. Küreselleşmenin, devletin ekonomideki payını nasıl etkilediğine bakmak KİT'lerle ilgili sonraki açıklamalara ışık tutacaktır.

Tablo 1, bazı AB ülkeleri ABD ve Japonya'nın 1995-2015 yıllarında devletin ekonomideki payını kamu harcamalarının GSYH'ye oranı olarak

vermektedir. Şekilde de görüldüğü gibi oldukça yüksek kamu payına sahip olan İsveç ve Almanya dışında hiçbir ülke yıllar içerisinde ciddi bir düşüş gerçekleştirmemiş üstelik 2010 yılında kamu harcamalarında artış görülmüştür. Dünyanın en liberal ülkelerine örnek olarak tabloda yer alan ABD ve Japonya'da da durum değişmemektedir. Küreselleşme ile kamunun ekonomideki payında beklenen küçülme tüm ülkelerde gerçekleşmemiştir.

Tablo 1: Toplam kamu harcamalarının GSYH payları (1995-2015)

	1995	2000	2005	2010	2015
Almanya	54,6	44,7	46,2	47,2	43,8
Slovak C.	48,1	52	39,7	42,1	45,5
İtalya	51,8	45,5	47,1	49,8	50,3
Birleşik Krallık	38,9	35,7	40,8	48	42,8
İsveç	63,5	53,6	52,7	51,2	50,2
ABD	37,1	33,7	36,4	42,9	37,5
Japonya	-	-	35,5	39,6	39,5

Kaynak: OECD, <https://data.oecd.org/gga/general-government-spending.htm>

Küreselleşme ile birlikte devletin payının küçültülmesinde bir araç olarak KİT'lerin özelleştirilmesi savunulmuştur. Bunu yaparken de özellikle gelişmekte olan ülkelerde kamunun etkisizliğinde ve hantallığında KİT'lerin önemli bir rolü olduğu savunulmakta idi. Bu durum gelişmiş ülkeler için çok da geçerli değildi. Ancak özelleştirmeleri dayatan uluslararası organizasyonlar gelişmekte olan ülkelere bu kurumları etkin hale getirecek alternatifler sunmamışlardı (Smith and Trebilcock, 2001). Oysa ki KİT'ler gelişmekte olan ülke ekonomilerinde daha önemli bir yere sahiptir. Smith and Trebilcock (2001) özellikle gelişmekte olan ülkeler için özelleştirmenin en doğru çözüm olmayacağını söyleyerek her ülkenin kendi içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşullara göre alternatif üretmeleri gerektiğini söylemektedirler. Özelleştirmenin doğru uygulanmaması etkinliği artırmak yerine performans kayıplarına neden olabilmektedir.

Her ne kadar küreselleşme ile KİT'lerin özelleştirilmesi birçok ülkede 1980 ve 1990'lı yıllarda önem kazanmışsa da her ülkede süreç ve gerekçeler farklılık göstermektedir. Ekonomik olarak güçlü olan ülkelerde bile 1970'li yıllarda yaşanan petrol krizi artan kamu borcunun finansman gereğini ortaya çıkarmış ve ek gelir ihtiyacı birçok gelişmiş ülkenin de sorunu olmuştur. Liberal ekonomi politikası uygulayan Japonya 1970'lerde artan kamu borç stokunu ek vergilerle finanse etme yoluna gitmiş ancak toplum direnciyle karşılaşınca alternatif kaynaklar üretmek zorunda kalmıştır. 1982 yılında ortaya konan kamu reformu özelleştirmeyi de içermekteydi. Fransa'da 1980'li yılların başında hükümetin uyguladığı

kamulaştırmaya bir tepki olarak 1980'li yılların ikinci yarısında özelleştirme önem kazanmıştır. İngiltere'de ise özelleştirme tamamen iktidara gelen muhafazakar partinin ideolojik olarak devleti küçültme hedefi doğrultusunda Margaret Thatcher yönetiminde 1980'lerin başında hız kazanmıştır (Dewenter ve Malatesta, 1996). Almanya ise merkezi yönetime ait KİT'lerde özelleştirmelere giderken yerel yönetimlerin elindeki KİT'lere dokunmamıştır (Bernier, 2015). Devletin küçültülmesini hedef alan özelleştirmelerin başlangıcı olarak, İngilterede Thatcherizm ve Amerika Birleşik Devletlerinde de Reaganizm kabul edilmektedir.

Bugün dünyada KİT'lerin küresel düzeyde rakamlarla görünümü; % 20 Küresel yatırım payı; % 5 küresel istihdam payı, % 5 OECD ekonomisinde KİT'lerin payı, % 50 Orta Doğu ve Kuzey Afrika GSYH payı, % 15 Afrika GSYH payı, % 8 Latin Amerika GSYH payı ve % 6 Asya GSYH payı olarak özetlenebilir (Armstrong, 2015).

Literatür Taraması

Son yıllarda KİT'lerin özellikle ekonomik önemini araştıran, etkinliğini sorgulayan çalışma sayısında artış görülmeye başlanmıştır. Kuşkusuz buna 2007-2008 Küresel Finansal Kriziyle birlikte neo-liberal anlayışın ve devletin ekonomideki rolünün azaltılmasının sorgulanmasının da katkısı olmuştur.

Gelişmekte olan ülkelerde KİT'lerin varlığını açıklayan ilk çalışmalardan olan Nunnenkamp (1986: 186) çalışmasında, her ne kadar kötü yönetim, vergi mükelleflerine ağır yük ve de kaynakların etkin dağılmamasına neden olsalar da, az gelişmiş ülkelerde KİT'ler ekonomik kalkınma açısından önemli bir role sahip olduğunu vurgulamıştır. Az gelişmiş ülkelerde ekonomik büyüme ve sanayileşmenin KİT'ler aracılığı ile gerçekleştirilmesi beklenir. Yine aynı yıllarda yapılan bir diğer araştırma etkin olmadığı gerekçesiyle özelleştirilen KİT'lerin, rekabet nedeniyle etkin kuruluşlara dönüşeceği ancak tekel/doğal tekel niteliğindeki KİT'lerin özelleştirilmesi durumunda etkinlik artışının olmayacağı belirtiliyor (Hemming and Mansoor, 1987: 30). Bunun nedenini de etkinliği özel sektörün kendiliğinden sağlamadığı ancak rekabetin olmasının bunu zorunlu kıldığı şeklinde açıklamaktadırlar. Başta İngiltere olmak üzere 1980'li yılların ilk yarısında özelleştirmeyi hayata geçiren tüm ülkelerdeki mevcut verileri kullanarak bu sonuca varmışlardır.

OECD, KİT'lerle ilgili araştırmalara önem vermektedir. Bu çalışmalardan biri olan Christiansen (2011), özellikle son dönemde (1980 sonrası küreselleşme olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır) KİT'lerin üretiminin belli alanlarda yoğunlaştığını ifade etmektedir. Öne çıkan sektörler, iletişim, ulaşım ve enerji olarak dikkat çekmektedir. Finans sektörünün de OECD ülkelerinde KİT olarak önem taşıdığı çalışmadaki verilerden

anlaşılmaktadır. Bazı OECD ülkelerindeki veri eksikliğine rağmen istihdam ve GSYH payları olarak KİT'lerin OECD ülkelerinde önemli bir paya sahip olduğu ortaya konmuştur.

Son yıllarda, özellikle 2008 Küresel Finansal Kriz sonrasında KİT'ler'in devletler için, araştırma geliştirme ve teknolojiye ilerleme yaratmak, sürdürülebilir ekonomik kalkınma gibi birtakım rollerinin olduğunu ve belki de yeni modellerle KİT'lerin varlığının bir şekilde devam etmesi gerektiğini söyleyen çalışmalar ortaya çıkmıştır (Clò et al, 2015; Bance ve Obermann, 2015). Eldeki sayısal verileri de kullanarak KİT'lerin hala küresel ekonomide önemli bir paya sahip olduğu bulgusu öne çıkmaktadır. Buradan hareketle de KİT'lerin tamamen etkin olmadığını kabul etmek yerine bu kuruluşları etkin hale getirecek doğru stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadırlar (Bernier, 2014).

KİT'lerin ekonomideki payını araştıran raporlar veya araştırma yazıları da son dönemde artmaktadır (Büge vd., 2013). Bu tür veriler uluslararası kurumların (WB, OECD IMF gibi) sitelerinde yer almadığı için bireysel olarak bu tür verilere ulaşmak imkansızdır. Ancak ülkeler zaman zaman yayınladıkları rapor ve araştırmalarda KİT'lerin ekonomik payıyla ilgili istatistiklere de yer vermektedirler.

Verilerin Değerlendirilmesi

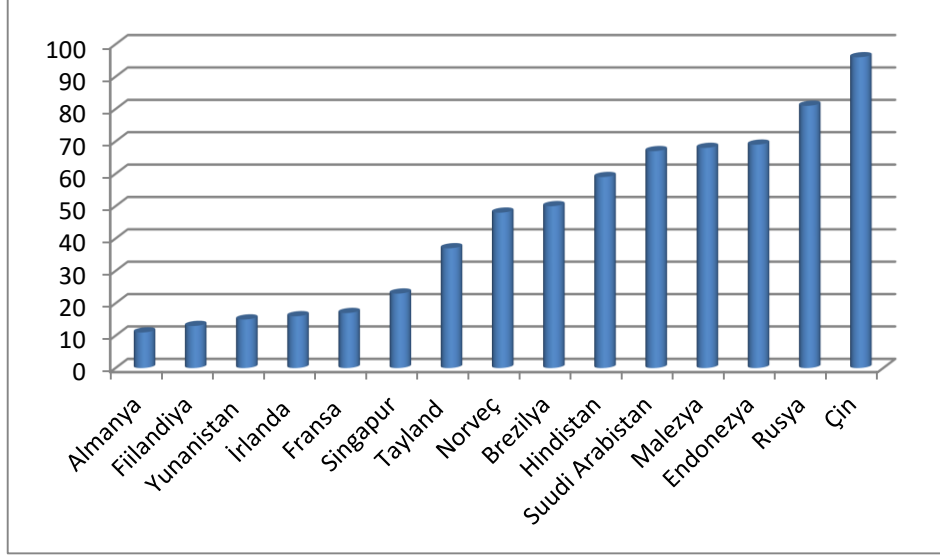
Veriler KİT'lerin üretim değerinin, dünya üretiminin 3,5 trilyon \$ kadarını oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu ifade aslında yapılan bilimsel çalışmalardan alınmış olsa da bu toplam içerisinde yer alan KİT'lerin tamamen aynı yapıda (kamu payı açısından) olmadığı kabul edilmektedir. Ancak bu soruna çözüm getirmek amacı ile KİT'leri tanımlayan çalışmalardan bir tanesi olan Büge vd. (2013) bu kapsamda yer alan kamu işletmelerinde kamu payının %50'nin üzerinde olması, genel kabul gören ortak bir yaklaşım olarak görülmektedir. Buna rağmen yapılan çalışmalarda KİT'lerin ekonomideki payını gösterirken tüm KİT'lerin dahil edilmesinin mümkün olmadığı da belirtilmektedir. Bu nedenle daha çok ekonomik katkısı yüksek olan KİT'lerin kapsanmasıyla araştırmalar gerçekleştirilmektedir.

Büge vd. (2013) güncellemiş oldukları çalışma ile KİT'lerin küresel ekonomideki payını analiz etmişlerdir. Bu çalışmaya göre ülkelerin ilk 10 firması içinde KİT'lerin payına bakıldığında özellikle gelişmekte olan ülkelerde bunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Kowalski vd., (2013) benzer bir şekilde gelişmiş ekonomilerden oluşan OECD ülkelerinde KİT'lerin önemli bir paya sahip olmadığını ancak gelişmekte olan ülkelerde KİT'lerin daha önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Şekil 1 bu durumu ortaya koyuyor ancak küresel düzeyde hangi ülkelerde KİT'lerin öne çıktığı ile ilgili bilgi vermiyor. Bir diğer ifade ile ülke düzeyinde önemli olan KİT üretimi küresel düzeyde önemli bir paya sahip olmayabiliyor. Ülkelerin ilk 10 büyük şirketi içerisinde kamu şirketlerinin payı Çin'de en

yüksek ve Rusya'da da önemli bir paya sahip. Şekilde yer alan ülkeler arasında ise Almanya en düşük paya sahip ülke durumundadır.

Şekil 1: KİT'lerin Ülkelerin ilk 10 Şirket İçindeki Payı (%)

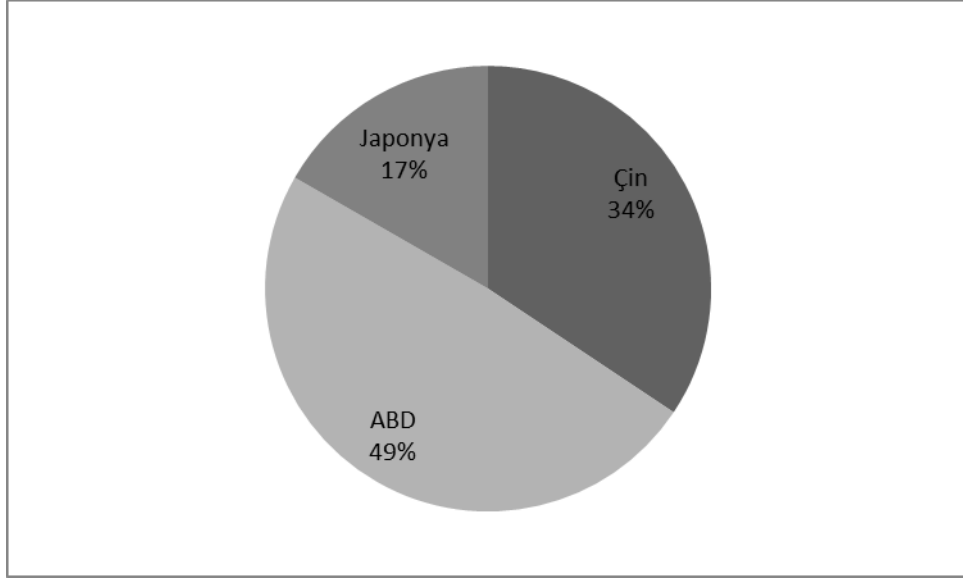
Kaynak: Kowalski vd., (2013).

Şekil 2 dünyadaki en büyük 10 KİT'in satış değerlerinin ülkelere göre dağılımını veriyor. Şekilde de görüldüğü gibi Amerika en yüksek paya sahip. Şekil 2 küresel düzeyde hangi ülkelerin KİT üretiminde önemli paya sahip olduğunu görmek açısından önem taşımaktadır.

Rusya diğer ülkelerden farklı olarak farklı yöntemlerle birçok şirkette devlet payı varlığının söz konusu olduğu bir yapıya sahip olduğu için KİT'lerin kapsamı diğer ülkelerden biraz farklılaşmaktadır. Buna rağmen Abromov vd., (2017) yaptıkları çalışmada 2006'da %13,5 olan KİT'lerin ekonomideki payı 2014 yılında %11,7'ye düştüğünü belirtmişlerdir.

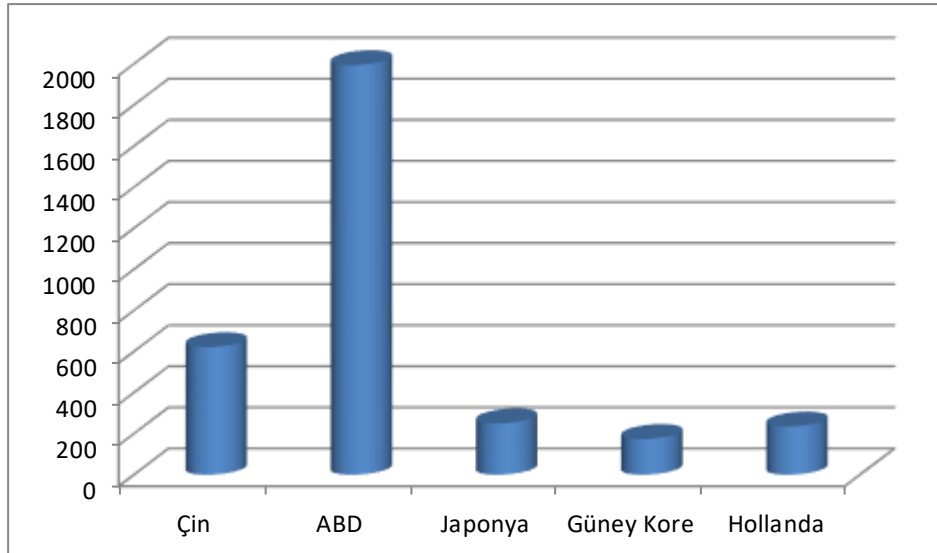
Şekil 2: Dünyanın en büyük ilk 10 KİT'inin ülkeler göre dağılımı

Kaynak: Forbes Global 2000, (2017), The Worlds Biggest Public Companies, <https://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>

İlk 20 şirkete baktığımız zaman ise Güney Kore ve Hollanda'nın birer şirketle listede yer aldığını, ABD'nin ise ağırlığını artırdığı görülmektedir. Bu durumda ABD'nin ilk 20 şirketteki payı %61'e yükselirken Çin'in %19 ve Japonya'nın da %8 olarak gerçekleşir. İlk 20 şirketin ülkelere göre sıralanması ise Şekil 3'te görülmektedir.

Şekil 3: Ülkelere Göre İlk 20 KİT'in Satış Değerleri (milyar \$)

Kaynak: Forbes Global 2000, (2017), The Worlds Biggest Public Companies, <https://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>

İlk 20 KİT arasında kamunun büyüklüğüyle bilinen ve liberalleşmede ABD kadar başarılı olamayan Avrupadan sadece Hollanda'nın bir şirketle yer alması düşündürücü. II. Dünya Savaşı sonrasında önemli devlet kuruluşlarıyla üretimi hızlandıran Almanya ilk 30 KİT sıralamasında iki şirketle yer alıyor. Kısaca dünyaya küreselleşmeyi dayatan ve devletin ekonomiden çekilmesi gerektiğini söyleyen ABD'de dünyadaki ilk 20 KİT satışlarının %60'ını gerçekleştirdiği, ve dünyaya dayattığı politikaları uygulayamadığı görülmektedir. Dünyada gelişmekte olan ülkelerde özellikle Asya ve Güney Amerika ülkelerinde artan bir KİT üretimi görülürken gelişmekte olan ve OECD üyesi olan Türkiye'de KİT'lerin payının azaldığı görülmektedir. Türkiye'de 1998 yılında KİT'lerin GSYH payı 4,7 iken 2015 yılında bu oran 0,7'ye düşmüştür (Hazine, (2016). Diğer gelişmekte olan ülkelerde de benzer bir durum sözkonusudur. Örneğin Brezilya'da KİT'lerin GSYH payı 1976 yılında %4,5 iken 2015 yılında bu oran %2,5'e gerilemiştir (OECD, 2014:13). Gelişmekte olan ülkelerin GSYH içindeki payının 1978-1991 yıllarında ortalama %10 olduğu düşünüldüğünde bugün gelinen noktada bu payın çok daha düşük olduğu görülmektedir (Haggarty ve Luke, 1987: 493).

Gelişmekte olan ülke olarak Çin'de kamu üretiminin önemli olduğu verilerle ortaya konmuştur. Çin bundan sonraki dönemde de küresel etkisini KİT üretimiyle artırmayı hedeflemektedir. 2025 stratejik hedefleri arasında Çin bugün önemli bir küresel güç olan KİT'leri etkinleştirerek küresel rekabette daha öne çıkmayı hedefliyor (Sturesson vd. 2015). Yine aynı çalışmada devletlerin özellikle ülkedeki en büyük 10 şirketin önemli payının KİT'lerden oluşan gelişen ülkeler küresel ekonomik güçlerini hızla artırmaları beklenmektedir. Diğer taraftan günümüzde küresel güçlerini artırmak için ülkeler, Türkiye'de "Varlık Fonu" olarak hayat bulan devlet fonlarını kullanmaktadırlar. Bu fonlar KİT'lerin yerini alarak özellikle küresel yatırımlarda kullanılmaktadır.

Diğer bir bakışla KİT'lerin yıllar itibarı ile gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde 2008 finansal krizine kadar az da olsa bir azalış kaydettiği ancak krizle beraber özellikle "stratejik" diye adlandırılan sektörlerde KİT'lerin yeniden yükselişe geçtiği yapılan raporlarla ortaya konmuştur (Sturesson vd. 2015). Yine de ülkeden ülkeye bu durum farklılık gösterebilmektedir. Daha önce de verdiğimiz bilgilerden anlaşılacağı gibi Türkiye'de KİT'lerin payı düşmeye Çin ve Amerika gibi bazı ülkelerde ise artmaya devam etmiştir.

Sonuç

1980'lerde ortaya atılan küreselleşme ve liberal politikaların yaygınlaşması her ne kadar dünyaya yayılmış görünse de KİT'lerin bugün hala önemli bir yeri olması devletin ekonomideki varlığını koruduğunu gösteriyor.

Çalışmanın başında da belirtildiği gibi özelleştirmeler yoluyla ekonominin etkinleştirilmesi söylemi her ne kadar kabul görmüşse de gelişmekte olan sermaye darlığındaki bir ülkenin ekonomisini özelleştirmek yerine KİT'leri etkinleştirerek varlığını sürdürmesi veya diğer alternatiflerin tartışılması gerekmektedir. Yine çalışmada vurgulanan gelişmekte olan ve dünyada önemli ekonomiler arasında yer alan Asya ülkelerinde bugün ekonomik büyümede KİT'lerin önemli bir rolü olduğu açıktır. Diğer taraftan liberal Amerika ekonomisinde ülke düzeyinde KİT'ler ilk 10 büyük şirket arasında yer almasına da bu ülkede KİT üretiminin satış değeri küresel düzeyde ilk sırada yer almaktadır.

Çin ve diğer Asya ülkelerindeki ekonomik başarı KİT'lerin doğası gereği etkin olmadığı tezini de çürütmektedir. Önemli olan ülkenin kendi yapısı içerisinde doğru politikaları üretebilmesidir. 1980'lerde küreselleşme ve özelleştirme dünyaya damgasını vururken ve gelişmiş ülkeler bunu hemen uygulamaya koyarken ekonomilerinin gelişmiş olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Oysa gelişmekte olan ülkelere de dayatılan bu politika, yetersiz sermaye ve kalkınmamışlık nedeni ile uygulanması mümkün olmayan politikalar olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Abramov, A., Radygin A. ve Maria Chernova (2017). State-owned enterprises in the Russian market: Ownership structure and their role in the economy. *Russian Journal of Economics*, 3 (2017), 1-23.
- Armstrong, P. (2015). How improvements in SOEs can help emerging markets address their development challenges. State-owned Enterprises Commentary, Spring 2015, http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/1299668047f4ee8bae58ff299ede9589/EB_IFC_Phil_Armstrong.pdf?MOD=AJPERES.
- Bance, P. and G. Obermann (2015). Serving the general interest with public enterprises: new forms of governance and trends in ownership. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 86, 529-534.
- Bernier, Luc ed. (2015). Public Enterprises Today: Missions, Performance and Governance, learning from fifteen cases, CIRIEC Collection "Social Economy & Public Economy", No.5

Bernier, L. (2014). Public enterprises as policy instruments: the importance of public entrepreneurship. *Journal of Economic Policy Reform*, 17(3), 253-266.

Büge, M.; Egeland, M.; Kowalski, P. ve Sztajerowska, M. (2013). State-owned enterprises in the global economy: Reason for concern?, *CEPR's Policy Portal*, inequality. [Online] at <http://voxeu.org/article/state-owned-enterprises-global-economy-reason-concern>, accessed January 15th, 2017.

Christiansen, H. (2011). The Size and Composition of the SOE Sector in OECD Countries. *OECD Corporate Governance Working Papers*, No. 5, OECD Publishing, Paris. [Online] at <http://dx.doi.org/10.1787/5kg54cwps0s3-en>

Clò, S., C.F. Del Bo, C. F. , Ferraris, M, Fiorio, C., Florio, M., Vandone, D. and C. Fiorio (2015). Public Enterprises in the Market for Corporate Control: recent worldwide evidence, *Annals of Public and Cooperative Economics*, 86, 559-583.

Dewenter, K. L. & Malatesta, P. H. (1996). Public Offerings of State-Owned and Privately-Owned Enterprises: An International Comparison, [http://www.afajof.org/SpringboardWebApp/userfiles/afa/file/Supplements%20and%20Data%20Sets/Appencies%20for%20Public-Offerings%20of%20State-Owned%20and%20Privately-Owned%20Enterprises%20An%20International%20Comparison%20ap5080\(1\).pdf](http://www.afajof.org/SpringboardWebApp/userfiles/afa/file/Supplements%20and%20Data%20Sets/Appencies%20for%20Public-Offerings%20of%20State-Owned%20and%20Privately-Owned%20Enterprises%20An%20International%20Comparison%20ap5080(1).pdf), accessed June 15th, 2016.

Haggarty, L. ve Mary M. Shirley (1987). A New Data Base on State-Owned Enterprises, *The World Bank Economic Review*, 11(3), 491-513.

Hemming, R. and Mansoor A.M. (1987). Privatization and Public Enterprises, *IMF Working Paper*, WP87/9.

Forbes Global 2000, (2017), The Worlds Biggest Public Companies, <https://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>, accessed September 1st, 2017.

Kowalski, P., Büge, M., Sztajerowska, M. and Matias Egeland (2013). "State-Owned Enterprises: Trade Effects and Policy Implications", *OECD Trade Policy Papers*, No. 147, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5k4869ckqk7l-en>

Nunnenkamp, P. (1986). State enterprises in developing countries, *Intereconomics*, ISSN 0020-5346, 21(4), 186-193, <http://dx.doi.org/10.1007/BF02925384>

OECD (2014). Workshop on State-Owned Enterprises in the Development Process. https://www.oecd.org/daf/ca/Workshop_SOEsDevelopmentProcess_Brazil.pdf

Smith, D.A.C. & Trebilcock M.J. (2001). State-Owned Enterprises in Less Developed Countries: Privatization and Alternative Reform Strategies,

European Journal of Law and Economics, 12: 217-252.
<https://doi.org/10.1023/A:1012817825552>

Sturesson J., McIntyre S., ve Jones, N. (2015). State-Owned Enterprises Catalysts for public value creation. <https://www.pwc.com/gx/en/psrc/publications/assets/pwc-state-owned-enterprise-psrc.pdf>.

TC Hazine Müsteşarlığı (2016). Kamu Sermayeli Kuruluş ve İşletmeler İstatistikleri, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Istatistik-Sunum-Sayfasi?mid=60&cid=14&nm=299>, accessed August 15th, 2017.

